

JADRANKA

Izhaja v Trstu l. vsakega meseca.

Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 30 Din.

Uredništvo in uprava: Via Scorcola 492, l. = Družinski list. = Odg. urednica: Marica Stepančičeva (Gregorič).

Vspored:

1. Naša zanemarjena mladina. M.
2. Pomladna. Ivka Vasiljeva.
3. Moj stric. Osamelec.
4. Stara pesem. Sokolica.
5. Mrtvo mesto Pompej. Gracijanova.
6. Vesna. Fran Žgur.
7. Pokošen cvet. Vida.
8. Grinte. M. Gregoričeva.
9. O narodni cerkvi. Orjunka.
10. Utrinek. Ivka Vasiljeva.
11. Uskrsnuće. (A. Manzoni). Brnobić.
12. Ko tiha noč. Fr. Ksaverija.
13. Drobtine.

JADRANKA

LETO III. — ŠTEV. 5

Glasilno odločnih in neustrašenih.

VELIKI TRAVEN 1923.

M.:

NAŠA ZANEMARJENA MLADINA.

(Nadaljevanje in konec).

Pogosto se sliši tudi ugovor: Malopriden otrok ostane malopriden in ves trud z njim bo zaman. Reč je pa taka: Pri kakih desetih do petnajstih odstotkih res ne bo popolnega in trajnega uspeha, ker je duševna abnormalnost otroka nemara prevelika. Tudi psihiater ne bo nič opravil pri njih. Res je nadalje, da tudi pri dobrem delu ostalih ne bi povprečna, vsakdanja vzgoja nič opravila. Za vzgojo take mladine je pač treba posebne sposobnosti in izurjenosti, bogatih izkušenj in psihiatričnega znanja ali sveta. V takih «strokovnih» rokah pa vzgoja čudovito uspeva in ne sme se nam neverjetno videti, kar je poročalo svoječasno avstrijsko vzgajališče v Eggenburgu, da se povprečno 86% njegovih gojencev trajno pčboljša: In če bi se jih pčboljševalo tudi 30% manj, še vedno bi bili bogato plačani in povrnjeni trud in stroški tega domačega misijonarskega dela.

In sedaj oglejmo si, česa vsega se pri nas še ni storilo za izprijeno mladino.

*

Ker ima nežni spol povsodi prednost, pa pričnimo pri «izprijenih deklicah». Imamo jih dovolj — preveč! Deklice, stare komaj 12 let, ki se pa že vdajajo prostitutiji in prenočujejo po hlevih in po vojašnicah, deklice, ki beračijo po ulicah in po hišah in z lažnjivimi pripovedkami vzbujajo usmiljenje, deklice, ki v organiziranih družbah kradejo po vežah, po stanovanjih, v podstrešjih. Pomilovanja vredne nesrečnice!

Jasno je, da ne spadajo v isto šolo z nepokvarjenimi deklicami, kajti izprijenost je nalezljiva in pohujšanje ima vabečo silo. Toda kam ž njimi? Ali ven iz šole in kratkomalo na cesto, da bo imela še več časa, še večje torišče za svoje protidružabne napa-ke, za svojo pohujšljivo nemarnost?

*

Poglabljanje, razmišljanje in proučevanje tega žalostnega vprašanja je tako važno, je tako skrajno potrebno da bi po mojem mnenju moralo biti prva skrb naših pred kratkem zasnovanih dobrodelnih ženskih društev.

Skrb za pobojšanje še mladih izprijenih deklic in trezno prizadevanje, da se samesebi pripuščene deklice ne izpridijo, bi morala biti prva, glavna naloga naših ženskih udruženj. Prosveta, pouk v ročnih delih, nabiranje prispevkov v dobrodelne namene — vse to je pametno koristno in lepo, vendar ostaja še zmiraj nič drugega ko teorija, poskušnje koristnosti, ki so ji dejanje še daleč zadej.

Vojna je zasekala tako globoke brazde izprijenosti na naši ženski mladini, da 12. letna deklica pojmuje in si dela take neidealne zaključke o posameznih zadevah žloveškega življenja, kakor smo si ustvarjale me pred vojno dobo še le okoli dvajsetih let. Strah in groza nas spreleta ko uvidevamo s kako neverjetno urnim nihalom je takozvane povojne deklice, vojna nevihta potegnila v resno življensko ospredje. Ne poznajo onega razigranega mladostnega smeha in onega očitnega veselja nad tem ali onim činom, nad tem ali onim predmetom. Njihove oči ne izdajajo otročje nevednosti, detinske nedolžnosti, dekliške neizkušenosti; resne gube okrožujejo ustne, ako ne celo porogljiv zloben krohot nad vsem, kar podaja природа. Njihove poglede in kretnje vodi zrela vsevednost, izurjenost, ki ne pozna iluzij, ne pozna idealov. Skrajni čas je, da bi merodajni činitelji začeli razmišljati in reševati to preveč prereno vprašanje. Ustanovimo zavod, v katerega bi morale zajti vse one deklice, ki so prepuščene samesebi ali pa ljudem, ki jim je njihova vzgoja deveta briga. Saj ni potrebno, da je ta zavod kamnita stavba. Ne, stene tega zavoda naj tvorijo pametne resne žene in vzgojiteljice, ki bi si dnevno lahko odtrgale eno uro časa, ko bi take mlade punčke zahajale k poučnim pa tudi zabavnim

sestankom, štiri ženske na dan, ki bi se dnevno menjale, te naj bi bile štiri stene onega prepotrebne zavoda, ki bi naš slovenski naraščaj vzgajale s podučnimi kratkimi predavanji, z zabavnim pripovedovanjem in pametnimi navodili. Kolikor se to zdi težko, je vendar jako lahko izvedljivo, saj ne potrebuje tak zavod drugega žezla nego dobro voljo, ki premaga vse ovire, vse težave, vse nadloge! Za one druge pa, ki poznajo različne grehe že iz lastne izkušnje, za one deklice, ki že stoje na dolgi cesti izprijenosti, za one pa je treba ustanoviti pčboljševalnico, z našimi narodnimi žulji ustanovljeno slovensko pčboljševalnico, ki bi z «neprestanim» delom: z resnim in zabavnim, koristnim in potrebnim, utrujajočim in razvedrilnim načinom pilil napake z njih in suval in metal storjene hibe in pregreške v košaro pozabnosti. Potem bomo lahko s prepričevalno zavestjo vzkliknili: Nismo oteli ženstvo le človečanstvu, podelimo je v prilog lastnemu narodu, v prilog naši pravi domovini!

IVKA VASILJEVA, Celje.

Pomladna.

Vsa duhteča in kipeča

bo poljana

v rožni maj se zagrnila

pa škrjančke in zefirček

k sebi povabila...

In metuljčke zlatokrile,

ki so v rožnih čašah skriti,

bo jih solnček nagajivček

prepodil v pomladni vzduh...

— Odhitela bi za njimi

tja v pojoči kras,

kjer objema in poljublja

morje rojstno vas...

Osamélec:

MOJ STRIC.

Čemu je šel moj stric v samostan, naj bi vam pravil? — Vsi ste poznali očeta Avrelija in dobro veste, da ni govoril rad, posebno, o sebi ne. Opravičeno sem se torej čudil, ko mi je pred leti razodel uzrok, da je oblekel kuto meniško. — Ko bi še živel oče Avrelij, gotovo bi se srdil, če bi zvedel, kakó raznašam po svetu njegove skrivnosti. A sedaj je že mrtev, in jaz nimam uzroka, da bi molčal. Povedal pa vam bom, kar mi je povedal sam, ko sem ga bil obiskal pred leti.

«Bilo je pred dvanajstimi leti,» tako je pričel moj stric, «ko sem se peljal z Dunaja po Mirnem polji v pogorsko vasico domov. Vsa pisana narava se je veselila žarnega solnca. Z naravo pa sem se veselil i jaz, da bom čez leto in dan gledal zopet rojstveno vas, da bom po tolikem času stopil pod rojstno streho, da bom zopet videl roditelje, ki so se v potu svojega obraza trudili za me, za svojega trmoglavca sina, ki ni hotel biti «gospod».

Kmalu so jele beleti hišice rojstne vasi. — Dragi! Tedaj mi je utripalo srce! Menil sem, da se mi mora od radosti razpočiti. In premišljeval sem, kako hitro in mirno mi bo potekel čas, ko bom bival daleč od hrupnega velikomestnega življenja.

Nisem se motil. Poiskal in preiskal sem vse kraje, kder smo vaški paglavci pasli in krompir pekli, tičem nastavljali in svinko bili.

To so bili časi — srečni časi!

Prišla je nedelja. Kako mило so mi zveneli v uho glasovi domačih zvonov!

Zgodaj sem bil na nogah tisto usodepolno nedeljo. Ko pa mi je prinesla stara dekla Meta zajutrek, ni se mogla načuditi, da me je našla že oblečenega.

Po zajutreku sem šel na plano. Zvonovi pa so zopet začeli tako vabljivo zvoniti, da jih je človek, ki je imel le količkaj občutka, moral ubogati ter iti v cerkev.

Tudi jaz sem se napotil z očetom v kraj molitve.

In ta usodepolna pot storila je, da me sedaj gledaš v tej kuti; ta pot je storila, da gloje v mojem srci neutrujen črv, črv kesa, Ta pot je bila kriva vsemu temu. A sedaj bo skoro konec, in prav je tako! —

Užalostil se je moj stric in za trenotek se mu je nagubančilo rumeno

čelo. A le za trenotek, potem je govoril zopet mirno:

«Z očetom torej sva šla v cerkev. Pot naju je vodila mimo gradu grofa Goldenaua. Bil je star ta grof Goldenau in govoril je vedno le nemški. Kakih deset let je že bival v slovenski deželi, a jezika našega se ni naučil. Tisto leto pa, ko mene ni bilo doma, oženil se je ta stari, osiveli grof z mlado, revno plemenitašico. Lepa je bila grofica Olga Goldenau!

Ne bom ti je popisaval s tisto znano obširnostjo, kakor opisuje Valter Scott svoje junake in junakinje. Povem ti le, da je bila lepa. Ti pa, ki si videl v stolnem mestu toliko lepih obrazkov, ti si ustvari podobo, kakršna bi se ti zdela najlepša, in pred seboj imaš ženo osivelega grofa.

Nesreča je hotela, da sva srečala z očetom Olgo. — Čudno se mi je zdelo, da sem našel v domačiji svoji, kjer prebivajo le navadne kmečke žene in dekleta, lepo, gosposko žensko. Bila pa je Olga za me res lepa, a tudi samo lepa in drugega nič. —

Mej mašo pa sem zrl le vedno na njo. Ko pa sem jo tako opazoval, ko je klečala v sprednji klopi ter go reče molila, postala mi je več nego lepa. In rodila se mi je želja v srci, da bi se seznanil s tem krasnim bitjem . . .

Bôre mladost! —

Po maši nisem šel domov z očetom, temveč krenil sem v gozd, ki se je razprostiral za gradom starega grofa in mlade njegove žene. In stal sem vrhu hriba ter zrl v dolino na vaški pašnik, od koder sem tolikokrat jeze se peneč vračal za svojo čredo domov. Gledal pa sem tudi doli pod se na grad, kjer je stanovala Olga, in zdelo se mi je, da sem, odkar poznam to žensko, mnogo srečnejši, nego v tistih opévanih in opétihi otročjih letih.

Britka prevara!

Poludanski zvon še le me je vzbudil iz sanj in me spomnil dóma. —

V tistem času, ko sem jaz dijakoval, bilo je po Slovenskem še tlačanstvo. Mi pa smo bili tlačani grofa Goldenaua. Ker pa nismo oddajali desetine, morali smo jo plačevati.

Naključje je hotelo, da mi je koj drugi dan rekel oče, naj jaz, ki sem gospod in vender ne «gospod» in ne znam na nobeno delo prijeti, da naj torej jaz nesem tiste denarje na grad.

Šel sem tjã, hvaleč mej potjo usodo, da se je vse tako naključilo. Vender pa mi je v srci ustajal dvom, bom li dobil v gradu Olgo, ne bo li samo

kak grdogledj grajski oskrbnik, kateremu naj bi oddal denar.

Tako sem prišel v grad, prašal po oskrbniku in ga dobil baš v pogovoru z Olgo.

Na ta način seznanil sem se z njo in odslej bil stalen gost na gradu. Njenega moža namreč ni bilo doma in v vsej okolici ne bi našel olikanega človeka, s katerim bi Olga mogla občevati.

Bil je lep večer, ko sem zopet meril pot proti gradu. Prišedši tjã, našel sem Olgo sedečo pri mizi. Brala je neki francoski roman. Utopljenja je bila tako v knjigo, da me ni niti opazila. Še le ko sem jo pozdravil, mi je prišla radostno naproti ter mi ponudila sedež poleg sebe.

Roman, kateri je čitala, bil je povod, da sva jela govoriti o francoski književnosti. S tega prišla sva na ulogo, katero ima ljubezen v leposlovju in v obče v življenji človeškem. Pomnim, da sem tedaj jako na široko in navdušeno govoril o ljubezni.

Ko sem končal, molčala je Olga nekaj časa, potem pa me naglo vprašala:

«Ste li Vi že kedaj ljubili?»

«Ne!»

«Ali morda sedaj ljubite?»

«Da!» odgovoril sem jej «in čutil sem, kako mi je šinila rdečica v lice.»

«Sedaj pa se morate še Vi meni izpovedati!» dejal sem smehljaje.

«Ali ste bili že kedaj zaljubljeni?»

«Hvala bodi Bogu, ne!»

«In ali sedaj ljubite?»

«Da!»

«Morda bi se dalo tudi zvedeti koga?»

Kakor na škripcih sem pričakoval, bode li Olga rekla, da ljubi — mene, a motil sem se. Nekoliko časa jej ni hotela beseda iz ust, konečno pa je uskliknila:

«Jaz ljubim svojega moža!»

Rdečica jo je oblila. Ko bi pa bil tedaj jaz mogel razborneje misliti, bral bi jej lahko na cvetočem obrazu, da ni govorila resnice.

In prav je storila Olga, da je tako govorila. Jaz pa sem bil toli zaslepljen, da sem mislil in hotel, naj bi Olga rekla, da ljubi mene bolj kakor svojega moža. A to vse zato, ker sem jo jaz ljubil . . .

Vzel sem klobuk in jo ostavil brez slovesa: — ker je ljubila svojega moža.

Pozno je že bilo, ko sem hitel domov. Jasno bilo je nebo in mesec sijal je tako tožno (vsaj meni se je tako zdelo) na ta pusti, oholi svet. Od

daleč pa so se čuli glasovi ponočnjakov:

*«Odrin' odrin', od kraja preč,
Ne boš me vid'la, ljub'ca, več»...*

A meni so rojile vso pot čudne misli po glavi. Bil sem pač nesrečen, hudo nesrečen! —

Čudno so pogledali vaščani, ko sem drdral drugi dan po Mirnem polju vèn iz rojstne vasi tjà daleč, daleč v veliko mesto. In morda so ugibali in reševali, kaj se je pripetilo «Kobilarjevemu», da si je tako prikrajšal počitnice. —

Ubogi vaščani! Zastonj so se trudili po uzroku mojega odhoda. —

Zapustil sem torej domačo vas. Urno drdral je voz po prašni cesti. Bil sem že četrť ure iz vasi, ko prideva z mlajšim mojim bratom do «Mekinčevega laza». Bilo je vroče popoldne. Tam v senci stare lipe pa je sedela na klopici — Olga. Pol žalostnoj pol srdito sem jo pogledal. Ona pa se mi je nasmehnila, nasmehnila tako zaničljivo! — Tedaj pa sem bil jezen in da bi mogel, stopil bi bil pred njo ter jej povedal v obraz, da jo sovražim, prav zlo sovražim! —

Solnce nagnilo se je že v zaton, ko sva prišla z bratom v Ljubljano. Poslovil sem se od njega in potem — hajdi na Dunaj!

V poštnem vozu bilo je nekaj živinskih kupčevalcev. Kričali so, da so me ušesa bolela. Konečno so vender pospali, in jaz sem tem laže premišljeval svojo usodo. In sklenil sem, da bom pisal Olgi pismo, v katerem jej bom povedal, da mi je ona ogrenila življenje, da je ona — hudobna!

Mej premišljevanjem zaspal sem tudi jaz. Nisem imel hudih sanj, kakor se to popisuje po romanih. Ne sanjalo se mi ni ničesar. Samo truden sem bil, ko sem se zopet prebudil, truden morda bolj, nego poprej, predno sem usnul.

Pripeljal sem se na Dunaj. Tedaj pa so bili pozabljeni vsi sklepi. In ko sem začel živeti zopet po dijaški, bila je pozabljena tudi Olga. —

Preteklo je pol leta. Takrat pa je bila huda zima, in jaz sem sedel mrzlega večera v mrzli sôbi in se rotil zarad krute usode svoje.

Ali mi je potreba, da premrzujem v tem velikem mestu? — Da od gladu umiram tu, ko imajo doma lesa in hleba dovolj? — Tako sem mislil, in jezen sem bil na svoje sorodnike, jezen na ves svet.

Ko pa sem tako kuhal jezo v svojem srci, prinesla mi je gospodinja pismo, katero izročiti mi je bila poprej pozabila.

Pisala mi je — Olga. Pisano pa je bilo v njem, da je umrl stari grof Goldenau, in popisana britka izguba Olgina. Jaz pa sem se smejal od veselja, da jo je Bog tako kaznoval. Saj je bila hudobna! — Hotel sem vreči pismo v miznico, ko zagledam na zadnji strani še nekaj vrstic. Prosila me je Olga, da naj pridem k njej, sedaj, ko je tako sama, tako zapuščena!

Jaz pa sem se zopet smejal in zagnal sem pismo v kot. Odgovoril pa jej nisem. —

Zopet so se približale počitnice. A jaz sem pisal domov, da me ne bo. Ljudje pa so imeli teden dni dovolj ugibati, zakaj «Kobilarjevega» ne bo. —

Vse preide in prešle so tudi počitnice. Jaz pa sem dolgočasno životaril na Dunaji. In nosil sem v svojem srci gorjupo jezo, hudo sovraštvu vsemu svetu.

Prešlo je nekaj tednov, in zopet sem dobil pismo.

In ustal je oče Avrelj, odprl omaro in prinesel iz nje droben list. Pismo pa je slulo:

«Gospod!

Ni prav, da me sovražite, da se ne spominjate Olge Goldenau. Govorila sem, kakor sem morala govoriti in Vi me sovražite zatô. — Tudi tedaj, ko mi je preminil mož, ko nisem imela človeka, ki bi me tolažil, nisem Vam bila mari. — A to bilo je nekdaj, sedaj tega ni več! In če kmalu tudi mene ne bo več, bodite srečni in mislite tako malo na me, kakor ste mislili doslej.

Olga.»

Glasno sem bral to pismo. Potem pa sva molčala oba. Skoro pa si je potegnil oče Avrelj z vélo roko po čelu ter končal svojo otožno zgodovino: «Niti na to pismo nisem v svoji trmi odgovoril.

Malo časa zatem dobil sem od doma vest, da so pred kratkim potegnili iz ribnjaka za gradom mrtvo ženo. Bila je — grofica Olga Goldenau.

Sama si je končala nit življenja in vse svoje imetje je zapustila župni cerkvi. Meni pa se je milo storilo, ko sem bral to vest. Zdelo se mi je, da sem jaz kriv Olgine smrti. In res je bilo tako! — Zbolel sem tedaj hudo, in zdravniki so mislili, da ne bom prebolel. Vendar se mi je jelo vračati zdravje. Ostavil sem Dunaj ter se odpeljal v domačo vas. Ljudje pa so imeli zopet mnogo govoriti o meni. Prebivši mesec dni doma, sem se preselil med to zidovje, kajti imel sem zavest, da sem popolnoma nepotrebna na svetu.»

Solnce je že zašlo, jaz pa sem v slovo segel v stričovo roko, ki je bila vlažna, ko vel jesenski list. —

SOKOLICA Z VIPAVE.

Stara pesen.

*Za hišo je bezeg cvetel,
je slavček popevke žgolel —
in ti si privijal z objemanjem
se k meni, s prisrčnim priseganjem...*

*Za hišo je bezeg odevel,
navék je slavulj onemel —
še ti si odšel tja v vronje,
odnesel mladost in strl mi življenje.*

*Od takrat skeleče drhti mi srce
zatrte so v prsih mi nade že vse
Za hišo pohajam, kjer cvetje mrjé,
nanj kápajo moje solze — — —*

Gracijanova:

MRTVO MESTO POMPEJ.

II.

Razrušeno mesto Pompej obsega približno toliko zemljišča, kakor Trst. Kakor vobče vsa mesta v davnini, je bil tudi Pompej — v svrhu obrambe pred sovražnikovim napadom — ograjen s trdnim obzidjem.

Čeravno je ob zatonu svojega obstoja spadal Pompej pod rimsko cesarstvo in sicer izza sto let pred Kr. rojstvom, je bil vendar v prvotnem naselbina neromanskega naroda. U-

stanovili so namreč to mesto Oski — ki so se okoli 600 let pr. K. zatekli na neobljudeno pokrajino sedanje južne Italije — preganjani od ljutih Etruskov. Usodepolna poguba, ki je s smrtnim objemom zadušila to, v vedno bolj razvijajočem razkošju cvetoče mesto, se je pripetila l. 79. po Kr. To nesrečo — ki so jo takratni, za Kristusovo vero vneti in trpeči ljudje, smatrali za kazen božjo, saj je zaslovel Pompej za prav-

cati posnetek Sodome in Gomore — je uničil vulkan gore Vezuv. Strupeni izbruh gore Vezuv, ki je obstajal iz goreče lave, je kakor svetlosivkast sneg zametel popolnoma vse, v dalji razprostirajoče mesto Pompej. Tega pepelnatega, zadušljive pline vsebujočega snega, je tedaj zapadlo toliko, da ga je ponekod nasutega po cele hribce. Prav zategadelj je jako nevarno za tujega potnika bloditi samcato brez vodnika, med razvalinami tega mrtvaško žalostnega mesta, ki je sicer ponekod razkopano do prvotnih tal, ponekod pa le napol ali celó pravnič. Kdor se hoče pa uveriti iz kakšne zmesi in snovi je ta sneg, stori to itak lahko vseeno, brez da bi se v svoji nepredvidnosti podajal v nevarnost. Celi kupi lave stoje ob strani izkopanih cest in ulic, da se je lahko dotakneš z roko ali nogo, saj ti tisti ostri prah itak ne ostane na tebi, ampak takoj docela odpade kot mrtva snov, kakor hitro se ga otreseš. Njegova moč je pogasnila z uničenjem Pompeja, z zagreblastjo preširnih stavb, z zadušnostjo vseh živih, človeških in živalskih teles, ki so ti še dandanes na ogled v pravisti obliki in legi, ki so jo imela ob poslednjem izdihu, bodisi na pobegu, čepenju, sedenju, spanju. Vsa ta mrtva bitja pa ne predstavljajo morebitnega okostja, ampak vse obrise telesa z grozo predočujočimi obrazi, kakoršni so pač bili v zadnjem trenutku svojega življenja, samo z razliko, da so se živci, mišice, meso pretvorili v oglje. Tako je pred nekim poslopjem pes ob verigi, ki izgleda kakor živ. Nad vse zanimivo je videti v veži neke hiše — pred katero so namesto duri postavili ogromno šipo — celo družino na pobegu: Očeta z otrokom v naročju, mater, ki vodi za roko fantka in dve drugi sohi za njima. Obrazi izražajo strah in željo, da bi skoro bili zunaj hiše in zunaj mesta, predno jih doleti kruta smrt. Ves nastop izraža hitrico in lega rok izdaja, da so nekoč nekaj držali v njih, morda culico tegainonega, v naglici ugrabljenega za prvo silo. Ta skupina je najvažnejša izmed

vseh zgodovinskih podatkov onega strašnega dne. Dvomim pa, da je še v Pompeju na ogled. Vodnik mi je namreč povedal, da vse, kar izraža kako posebno vrednost odnesejo v neapeljski muzej. Škoda res, da to store, kajti ves drugačen učinek napravi na opazovalca pogled na toinono prav na licu mesta, nego ga more prizadeti v oddaljenem muzeju. Je pač tako, dasi je smešno. Večkrat se merodajni činitelji posameznih pokrajin nezmislno udajajo tudi najnespametnejšemu predlogu kakega z napačnimi nazori prežetega strokovnjaka. —

S prekopavanjem so začeli raziskovalski veččaki še le l. 1500, torej za celih 14 stoletij po nesreči. Ako bi bili začeli z delom takoj, bi bili brezdvomno izkopali važne reči, ki bi bile za našo dobo zgodovinski spomeniki. Poslednje, pod državnim okriljem najeto izkopavanje, se je vršilo l. 1860, vendar se vrši malo raziskovanje še dandanes.

Takratno mesto je bilo razdeljeno na devetero okrajev, ki so bili združeni s štirimi cestami in neštevilnimi ulicami. Vse ceste niso še docela izkopane, vendar so očiščene in lepo urejene sledeče: Decumanos major, Cardo, Decumanos minor pa cela vrsta ulic.

Vsled svoje prostranosti je imel Pompej kar osmero uhodov (porta), ki so nosili svoja posebna imena: Nolana, Stabiana, Ercolana, Marina, Vesuviana, Sarnese, Capuana in Nocerina.

Nolanski uhod ali porta di Nola izhaja še iz dobe ustanoviteljev, torej Oskov. Dal ga je zgraditi Kajus Papidius, ki ga je kot veren in pobožen malikovalec posvetil boginji Izidi. Glava te boginje stoji še dandanes vrhu kamenitega oboka. Na zunanji strani tega uhoda zapaziš grobnico z napisom Herennius, nad njo je steber z mramornato posodo.

Vezuvijanski uhod ali porta vesuviana ni docela ohranjen, vendar ga ni pokvaril izbruh vulkana, marveč ogromni potres, ki je bil šestnajst let preje, to je l. 63 po Kr. Tudi v

bližini tega uhoda zaslediš dva grobova.

Herkulanski uhod ali porta ercolana je največji izmed vseh izkopanih. Le-tá obstaja iz treh obokov. Največi in najširji je srednji, ker je bil določen za tovore in vozove sploh, eden izmed obeh stranskih obokov je bil za pešce, drugi pa za nosilnice.

Obmorski uhod ali porta marina je zadobil ime, ker je obrnjen proti morju. Ta uhod obstaja iz dveh obokov, toda, kakor mi je bil vodnik povedal, je bil drugi obok, skozi katerega prideš preko stopnjišča, dozidan v kasnejši dobi in to zato, ker je prvega močno poškodoval goriomenjeni potres. Ob strani tega uhoda so ostanki templja z boginjo Minervo. V to svetišče je pripadala krasno izdelana zlata svetilka, ki si jo lahko ogledaš v neapeljskem muzeju.

Štabijanski uhod ali porta stabiana je en sam obok iz par velikih kamnitih kock. Da je ta vhod bil posvečen boginji Minervi, dokazuje napis vsekani v notrini oboka. V bližini tega vhoda je še dandanes na ogled vodno napojišče, ki je bilo v takratni dobi določeno za živino, ki je vlekla težke tovore v mesto skozi to obzidno odprtino.

Ostali trije uhodi: Nocerina, Sarnese in Capuana so še vedno zameteni z lavo in torej še nevidni.

Nadaljevanje.

Franc Žgur.

Vesna.

*Pod rožnato nožico Vesne — zima
zdahne in čez vsemir življenje,
ljubezni šotor se čez vse razpenja
v pesnitev sladko vse se stvarstvo rima.*

*Pomlad — ljubezni božje posestrima
kako je klicala te duša žejna!
Ti — neizpita čaša hrepenenja —
kdor k tebi seže, več pokoja nima.*

*Pod grmič ležem... rožnati metuljčki
— kakor da so cvetlički živi —
k cveticam v vas poletajo Lukulčki...*

*A hrast poraščen ves in trdogrivi
nasmihla brezi se, pijan ljubezni —
ž njim ptički vsi o tej pojo bolezn!*

VIDA:

POKOŠEN CVET.

V eni izmed malih ličnih hišic blizu morja, je stanovala udova s štirimi otroki. Težko je izhajala z njimi, ker je beda večkrat trkala na vrata. Nekoč je bilo vsega dovolj, dokler je živel še oče, a tega so že zdavno pokopali, in vsa breskrbnost je šla z njim v grob. Uboga udova se je priprijela dela z vsemi močmi, in se trudila, da preskrbi družinico. Dorastli so otroci, ki so bili vsi bistre glave; posebno nadarjen je bil Savo, najstarejši. Bil je vedno bolj šibke narave, nezmožen za težka dela, hrepenel pa je vedno po šolski izobrazbi. Telesne moči so mu bile skromne, a duša njegova je bila silna, kakor je bila močna in trdna volja v njem, da bo nekoč, ko bo dorastel, pomagal materi do boljšega življenja.

V šoli je pridno zmagoval učenje, in si pridobival čimveč vede in znanosti. Izprva je že šlo s stroški, dokler je obiskoval šolo v bližnjem mestu; a pozneje so šolo zaprli radi državnega preobrata, in treba je bilo nadaljevati študije v inozemstvu. — Zbrala je udova poslednje novce, in poslala sinka v daljavo. Težko je bilo slovo od domače hišice, od skrivnostnega morja, ki je hranilo v sebi vse njegove sanje. A treba je bilo stopiti na trdna tla življenju naproti, da se te sanje nekoč uresničijo. Ostavil je dom, a v njem zapustil še večjo skrb svoji dobri materi. Odslej se je dokaj bolj mučila, da bi premagovala izdatke, ko so se zdaj podvojili. Na dom pa so prihajala njegova pisma, ki so bila polna ljubezni, in oznanjala up in nado v boljšo prihodnost. Velika tolažba so bila ta pisma za revno mater in mlajše bratce.

O počitnicah je prinašal Savo dobra izpričevala domov. Samo zdravje njegovo ni bilo nič trdno; izmnozgan je bil od napornega učenja, in pomanjkanje, ki ga je trpel ob revnem dijaškem življenju, se je vidno čitalo na njegovem obrazu. Zrastel je v vitkega mladeniča bledih lic, drobnega ženskega obraza. Mater je silno zaskrbelo, ko je ugledala na njem udre oči, in tisto dvomljivo bledico.

Letos je Savo obiskoval šolo zadnje leto. Oddahnila se je mati ob prepričanju, da bo skoro konec njenih muk, ob prepričanju, da ji je njena velika materina ljubezen s čudovito lahkostjo pomagala pre-

magati vse. Z lahkejšo dušo je zdaj zrla življenju v oči, vendar je s strahom opazala, da sinku niti domači morski zrak ne pomaga, da bi si opomogel, saj je prišel nalašč na kratek oddih, da bi se okrepil v domači hišici, kjer je bilo vse tako mirno, vse tako pokojno.

A ono grozno spoznanje, ki se ga je branila z vsemi močmi in raznimi dvomi, ji ni prizaneslo, ter ji očitno kazalo, da je njen mili sinko zapisan smrti. Oh, smrt! Smrt je tudi on sam čutil in ako ni zinil nikomur o svojih občutkih, je storil to iz uzroka, da prikrije svojem svojo neozdravljivo bolezen.

Kakor zločincu, ko so ga zasačili pri sramotni tatvini, tako mu je bilo pri mladem srcu, ko je prišlo to grozno spoznanje vanj. Znal je, da le životari med živimi veselimi ljudmi, on, živ mrtvec, katerega kmalu ne bo več. Premišljanje o tem, mu je strlo duha, a skrival je svojo bol pred vrstniki, ki so gledali pred seboj same zlate sanje, vznikle iz mladih brezskrbnih duš. Britko se je tedaj nasmehnil. Ali ni tudi on tako sanjal in zaupal v to, kar se je tačas porodilo v njegovem srcu? «O, ve sanje, varljive in nedosežne, čemu mamite človeka, da veruje v vas»? Ali morda zato, da je človek še bolj nesrečen, ker se redkokdaj povspe do njih?

Nemi in neznani so ostali svetu njegovi občutki. Le morje, skrivnostno morje je slišalo večkrat te njegove tožbe in vzdihne. Kadar mu je bila duša prepolna, tedaj se je morala komu potožiti in storila je to storila proti morju, ki je tako vabljivo in tajno, in ki se zdi, da so mu čustva mehkega bitja poznana.

Nekoč se mu je nasmehnila sreča... Belo oblečena deklica, je stopala pred njim s cvetjem v roki. Pohitel je naprej in se ozrl... Srečali so se njuni pogledi, in zatrepetala je duša v obeh. Videl je v njenih očeh čisto nedolžnost, raj, o katerem je sanjal v tihih večerih. A izginila je lepa slika ob novem pomisleku.

A glej, kakor spomin zalih sanj je ostalo v duši, in srčna solza je kanila nanj.

In posegla je težka bolezen s kruto roko po njem, brezobzirno je poteptala bogati sad, ki je bil z mnogimi žrtvami pridobljen, in prikovala ga na postelj. In porajale so se pred njegovim duhom predstave iz prošlosti. Vrstilo se je trpljenje, porojeno iz revščine in stiske. Same žalostne slike so stale pred njim, le tu

pa tam je posvetil jasen žarek v mrzlo noč. Tako brez vsake moči, je bil proti tisti grozni kali, ki jo je nosil v sebi. Vsa njegova nožranost se je uprla: Čemu zakaj vse to, ali mar zato, da padem kot zrel sad smrti v naročje?

Hiralo je življenje v njem, dokler je podlegel kakor pokošen cvet. Preminil je mladi dijak in vsa narava je plakala za njim, umrl je Savo in vso obmorsko vas sta objela žalost in sočutje.

Ob hišici pa je valovilo morje, kakor, da s tožnim pljuskanjem tožijo valčki po njem, ki jih je ljubil in jim zaupal svojo skrivnost...

M. GREGORIČEVA:

GRINTE.

4.

Okoli kamnite mize sedi pred vaško krčmo par kmetskih možakarjev. Dasi ravno so v mlajših letih z udomaćenostjo skupno obdelovali zemljo, skupno nasuvali ceste, skupno vasovali, se dandanes ob vsaki priliki nazivljajo «gospod» celo sami medseboj odkar so postali cestni nadziranci, poljski čuvaji, sodnijski slugi, krojači, zidarski nadzorovatelji, davčni izterjalci, agentje kake životarne tvrdke, odvetniški pisarji ali natakariji. Zategadelj posedajo v prostem času šopirno in s kmečko razkoračnostjo pred steklenko kristalnorojnega, dočim jim desnica leno poigrava s pihalco, s svinčnikom, paličico, ako celo ne s ščipalnikom, pred dobro vidnimi očmi. In to vse le zato, da bi jih nihče več ne smatral k priprostim slojem...

Pa se jim približa človek, ki je po rojstvu in izobrazbi ravnotako priprost in neofesan kakor oni sami.

»Dober večer, možje! Pa ne zamerite mi, ako vas motim v pomenku! Prihajam s skromno prošnjo do enega ali drugega izmed vas! Fantička imam in rad bi ga birmal, ali boter... boter... ta skrb mi prizadeva preglavico. Nadejam se pa, da me vi, rodoljubi, sprejmete kakor narodnjaka in rešite iz te zagate!«

— — — — —

Molčeči pogledi naokoli, zasikajoče hehetanje. — — — Ali ste čuli pote-pina? — — — Kdove odkod se je priklatil v našo faro, pa naj mu postanem nekak sorodnik! — — — Držnost! — — — Zadovoljen naj bi bil,

(da je sploh dobil delo v naši vasi! —
— Med tovariši v tovarni poišči-
te si botra! — — — — — Marš! — — — — —

In zaničevani tovarniški delavec je odšel s škripajočimi zobmi, ker ni maral dati duška solzam, ki so ga tiščale, ko da je v gostem dimu poglašal zubelj.

Pa o Binkoštih je vendarle bir-

mal svojega sinčka in boter mu je bil signor Venerando...

Pa so prišle «volitve» v deželo in nekdanji slovenski rodoljub je napisal na glasovnico: Giorgio Maldini...

Pa se je pričelo vpisovanje v ljudski šoli in zavrženi sorojak, je velel šolskemu voditelju: Scuola italiana! —

ORJUNKA :

O NARODNI CERKVI.

Da nas bodo v narodnostnih odnošajih naši novi gospodarji davili in potem zvrnili z robotim sunkom iz najvišje in najrazsežnejše točke našega delovanja v globel in na omejeno dno pustega jarka, je brezdvomno marsikdo slutil že istega dne, ko je neko naše zastopništvo v svoji naivnosti poslalo ter se s prosilnim usmevom napotilo z ladjo proti nasprotnemu obrežju... Bilo nas je pač mnogo, ki nam pesimizem ali nezaupljivost, ki nam optimizem ali namišljeno nezaupanje poganja naravnost v srčnem predoru in ne le na jeziku in v očeh. In ravno to je ono čustvovanje, ki nam nekim ne dovoljuje, da bi se nam razpihnila že vsa narodnostna korajža ali da bi se mrcvarili z zdvajanjem, navzlic vsem nevihtam, ki nam jih usoda zadaja. Prav to čustvovanje je, ki nas marsikatero še drži kvišku v zavesti: nikakega nasilja ne bode nam treba, ampak le pravočasne pripravljenosti, kajti vzmeti narodno naravnih sil se bodo premaknile sameodsebe in napele ter omogočile velikansk narodnosten preobrat — ako se le mi ne izjalovimo vsled mehkužnosti in obupa — preobrat, ki pride, ki pride prav gotovo, res gotovo — ako si le ne pustimo že ob začetku vezati rok in mašiti oči, kakor so si puščali Beneški Slovenci — preobrat, ki je danes še le v kali, toda prevrat, ki požene sigurno, če ne še tako urno vsaj tedaj, ko bodo moči nekaterih izmed nas sicer že tako

opešale, da ne bomo mogli dati več od sebe duška besedam in vzklikom, dali pa jih bomo čustvom, vzdihom, solzam.... Pride, prav gotovo pride prevrat, in ž njim naše vstajenje, vstajenje, ki bo orilo preko naših gomil ter omajalo na njih sleherno bilko, da se nam bodo v narodnostnem pokoju še le tedaj sesuvala srca v prah in pepel... Oj, kako svečanosten bo ta bodoči trenutek, kako prazničen bo ta naš bodoči dan, kako blaženi bodo vsi oni, ki bodo dočakali to naše vstajenje s čisto brezmadežno dušo!

Kako poln gnjeva in kesa, očitkov, groze in tuge bo ta posvečeni dan za vse one naše Kajine, ki se nam danes odrekajo, ki nas izdajajo, ki nas pljuvajo, teptajo in sramotijo. Kar se nam torej dandanes dogaja, nas prav nič ne sme presenečati, ker smo vse to iz doslednosti pričakovali. Čutili smo vse to že z onim dnem, ko je v prezaupnosti bil izrečen in sprejet dobrohoten, toda najbolj napačen sklep: napotimo se z ladjico proti nasprotnemu obrežju!...

Vendar, kaj bi se sedaj bavili z luščenjem piškavih orehov, ko se vendar s samim zamolklim ugovarjanjem in s samim obetanjem ničesar ne izpremenjuje. V name-nu mi je danes le opozarjati, da smo pričujoče kočljivo stališče lahko pričakovali od strani naših nasprotnikov. Vendar nismo mislili, da bodo v svoji nadhvalisani prijaznosti brez vsake razsodnosti brez sleherne diploma-

tične finese, brez vsakega takta z neotesanim ošvrkom posegli celo v to, kar je ljudski množici na splošno edina uteha, edino zavetje. Slovenci smo prezaupljivi in prenezaupljivi, pa smo tudi idealisti in zategadelj smo računali s slovečo prosveto, s katero se nasprotniki bahajo; računali smo, da se ne bodo dotikali cerkve in njenih obredov ob božanju ali bičanju naših duš.

Zlasti zato smo bili lahko idealisti, ker je našim nasprotnikom cerkev res svetišče, svetišče, ki ga nosijo v srcu in blagrujejo v svojih dušah, navzlic neštevilnim odpadnikom v njih vrstah. Ljudje, ki Lahe le površno poznajo, utegnejo biti mnenja, da so preganjalci naših cerkvenih navad in ki se umešavajo v naše dušne zadeve, morda brezverniki, ki delajo to le iz kaprice. Zmota! Malokateri narod je na jugu tako veren, kakor so oni iz Stare Italije; ne trdim tega le zato, ker se večina njih res ravna po predpisih vere in cerkve, dejstvo ki «daje v oči» zlasti glede moškega spola. Niso le pravoslavni in muslimanski moški vneti verniki, marveč so ponekod tudi rimskokatoličani in v prvi vrsti Italijani. In čim višjim slojem se prištevajo tem vernejši, tem pobožnejši so! So profesorji, so odvetniki, so vitezi, ki pogosto zahajajo k spovedi in obhajilu in ki večer za večerom molijo rožni venec v krogu svoje družine. Poleg te vernosti, ki ni le pojav posamičnih, ampak cele družbe, se torej lahko čudimo, da ne dovoljujejo drugorodcem, da bi molil liki oni, molili svojega Boga v lastnem jeziku ter v lastnem jeziku smeli poslušati propovednika, kakor so ga poslušali stoletja. Na dlani imamo torej dejstvo, da je to njihovo najnovejše nasprotovanje le preračunjen način raznarodovalnosti. A ti brezdušni kalkulatorji niso le lajiki, marveč po večini nacijsionalno zagriženi du-

hovniki. Oni se nič ne brigajo ako cerkev izgubi število vernikov, na srcu jim tiči povečani kolobar raznarodovancev. Oni so v svoji potuhnjenosti zasledili, kako se večina našega ljudstva tišči in tesno oprijemlje vere. Zato so si omislili napad na cerkev, da bi naše ljudstvo zbegali najprvo v verskem, potem v narodnostnem oziru. Izprevideli so, da ako odrekajo naši množici domače glasove v cerkvi, mu odvzamejo polagoma tudi pobožnost a kakor hitro jim ohladijo pobožnost, jim pogasijo tudi gorečnost do vere; s tem poslednjim pojavom jih odrevene tudi v narodnem oziru, da brez vsake težkoče lahko prestopajo iz vrste rodoljubov v vrsto drugih strank, v katerih na podlagi krivih naukov za občni blagor ali takozvano internacionalo, postajajo apatični za lastno nerodnost, dokler se zanj tako ne oledené, da se k Slovincem niti več ne puščajó smatrati. —

Najnovejše nasprotovanje, ki so ga Lahí zalučali v cerkev, ni nikaka površna kaprica! Ako merodajni činitelji med njimi prepovedujejo našemu ljudstvu slovensko molitev v cerkvi, slovensko petje in slovenske pridige, ni to nikako hudomušno draženje ali kratkočasna šala, pač pa dovršen čin, kateremu tvori to prvo nasprotovanje epilog vsem nadaljnim nasprotovom. In zato morajo brezizjeme vsi naši duhovniki — pa naj so narodni in rodoljubni svečeniki ali tudi samo cerkveni uradniki, ki se brigajo le za svoj poklic in za izpolnjevanje vsega onega, kar jim nalaga njihovo predstojništvo vsi morajo napeči svoje loke in pušice, da pribore podrejenim vernikom prikrajšane in ukradene pravice; vsi se morajo postaviti na stališče, da obdrže to, kar nam je bilo v navadi in hotenju že od davnine. Saj našim duhovnikom ni nikakor trebā, da se kažejo izzivalce ali šoviniste za dosego pravic v prilog narodu, ki ga zastopajo.

Od pamtiveka je Cerkev vzgajala različne vernike na podlagi domačega govora. Na podlagi lastne stroke naj tudi naši dohovniki sklepajo, snujejo in protestirajo napram najnovejšim krivicam, ki jih morajo v krogu svoje množice prestajati in proti nezmisljnim očitkom protivnikov, ki pojem narodne cerkve zamenjujejo s pojmom politične sinagoge. Nasprotovalec je treba očitno razodeti, da ako zahtevamo, kar nam je bilo doslej dovoljeno in kar je bilo n. pr. po Istri že cela stoletja običajno — namreč staroslovensko bogosluženje ali narodna liturgija — mora ostati v veljavi še nadalje. Mi itak ne zahtevamo cerkve v šizmatiški preobnovi, kakor sta n. pr. pravoslavna in nemškonacijonalna cerkev, marveč katoliško cerkev z narodnim govorom v posameznih službah božjih.

Že sklep cerkvenega sveta apostljev, zbranih v Jeruzalemu — o priliki izpreobrnjenecv v Antiohiji, Ciliciji in Siriji — je uveljavljajal naj se podaja le-tém verske nauke v njihovem jeziku, in v njihovi govoricí naj jim je dovoljeno pevati slavo božjo. Ta odlok pa se je tako spajal z odloki pozneje dobe, da so šli nepopažno mimo in se ni nikdo izpodtikal nad njimi. Na ta način so se ohranile takozvane narodne cerkve, ki so bile v dogmi medseboj v tesnem stiku in sorodstvu ter je bil le «ritum diversitas», le obred različen. Sploh ni v prvih stoletjih niti Kristusova cerkev drugače mogla biti osnovana, nego na narodni podlagi že zaradi neugnanega nasprotovanja od strani romanskega vladarstva, ki je bilo s poganstvom prežeto skozi kosti in mozeg.

Narodna cerkev pa je dovolj določno orisana v Canones Apostolorum, ki so nastali že v II. stolotju. Že tedaj torej je bila očrtana katoliška cerkev na podlagi narodnosti posamičnih narodov. Že prvi koncil, ki se je vršil v Niceji

l. 325. opozarja v svojih pravilih na dejstvo, da morajo razni archiepiskopi, patrijarhi, metropolitni in eksarhi imeti svoje posebne pravice v razsodišču, po katerih je narodom dodeljeno posluževanje njihovih jezikov pri bogoslužju. V našem slučaju torej ne more nikdo nikogar prisiliti, da bi molil in častil svojega Boga v tujem jeziku; nikdo ne more si potemtakem prilastovati pravice izpodrinjevati iz cerkve govoroico ljudstva, ki po svojem rojstvu, po svoji dedovini, po svojih šegah in običajih spada v isto pokrajino. Kristus sam in za njim vsi njegovi apostlji niso ne učili ne molili v latinskem jeziku, nego v hebrejskem, ko so imeli Jude okoli sebe, v sirske, ko so bili med Sirci in v grškem, ko so misijonarili po Egiptu in Mali Aziji, kajti po teh krajih je v Kristusovi dobi bil zelo prostran grški jezik, dasiravno je bila njegova zibelka na Grškem. Ravno z grščino so si Kristusovi nadomestovalci pomagali, v kasneji dobi tudi v južni Italiji, kajti v le-tej je tudi le grščina (ne pa latinščina) bila tedaj tako prostrana in udomačena, da se celó dežela ni imenovala Kalabrija ko dandanes, ampak Grecia magna. Le tako si moremo raztolmačiti kako, da je Italijanom oziroma Latincem, Sv. Pavel pisal pastirske liste v grščini. Še le mnogo kasneje je rimska cerkev sprejela latinščino za svoj uradni jezik, kakor je izpremenila razne cerkvene obrede in običaje jutrovih dežel poljubno po okusu in šegi zapadnega, torej italskega ozemlja in kakor je zamenjala tudi grško-vzhodno opravo z romansko-zahodno. In polagoma, dasi je papež Hadrijan II. potrdil slovanski jezik za liturgijskega, je začel Rim uveljavljati latinščino tudi drugod, pri čemur in vsled česar je nastalo sporno prerekanje med cerkvenimi dostojanstveniki ter so se proti tej novotariji odločno upirali vsi narodni pridigarji in

blagovestniki, kakoršna sta n. pr. bila tudi Sv. Ciril in Metodij. In baš ta dva sta s svojo trezno odločnostjo pokazala za vzgled število uglednih in zakonito priznanih narodnih cerkva ter tako ovrгла vsa napačna, iz golega nasprotstva vznikla modrovanja sodobnih protivnikov, ki so razen latinščine dovoljevali cerkvi le še hebrejščino in grščino. Toda naš prvi slovanski veroučitelj Metod ni s svojim pametnim in dokazilnim upiranjem le zatrl nasprotiški hrup, marveč si v takratnem papežu Ivanu VIII. celo povišal svoj ugled in dostojanstvo, saj ga je le-tà imenoval nadškofa slovanske narodne cerkve po vsej Panoniji in Moravski.

Do slovanskega jezika v cerkvi imamo torej Slovenci in drugi Slovani svoje postavno pravo že izza dobe goriomenjenih papežev. In zato si ga ne smemo dovoliti odvzeti, ker hočejo to razgreti možgani nacionálnonadutega polatinjenega šovinista. Z isto pravico, kakor vrše katoliški Rumuni, Armenci, Sirijanci, Maroniti bogoslužje v svojem narodnem jeziku, kakor grškokatoliški Srbi in Bolgari uporabljajo za svojo pobožnost, svoj narodni jezik, ravnotako ga morajo uveljavljati tudi rimskokatoliški Hrvatje po Istri. A iz tega vsega sledi, da mi Slovenci, ki vživamo v cerkvi le mrvice pravic nam vsaj te mrvice ostanejo v isti obliki in barvi, ko doslej: naše molitve in petje in pridige naj bodo izražane v isti govorici in v istih glasovih, ki so našemu ušesu najprijetnejši, ki so našemu razumu najzapopadljivejši, ki so našemu srcu najmilejši in našim čustvom najbližji!

Če je Cerkev še za časa Leona XIII. s papeževo okrožnico dovoljevala in pritrjevala staremu običaju, to je, uporabi narodnega jezika v cerkvi, nevemo kako nam morejo dandanes odrekati te pravice ljudje, ki stoje v cerkvenem ali svétnem dostojanstvu v

daljнем ozadju. Nikdo, niti sedanje rimsko gospodstvo ne more zahtevati od naše množice, da bi zanemarjala in prezirala svoj jezik v serkvi, kajti potem bi moralo vsled doslednosti isto zahtevati od svojih misijonarjev naj podučujejo črnce v latinščini. Ali tega iz prebrisanosti in opreznosti misijonarji ne bodo storili, ker bi bili že naprej sigurni, da bi jim v tem slučaju Hotentotje in Zulukafri kmalu pokazali svoje naglobinane in čokoladne hrbte, ako bi jih ne razžaljeni celó deli na raženj ali pometali v morje.

Do svojega jezika v cerkvi imamo nadtisočletno zakonito pravo, podano nam svojedobno od rimskega papeštva. Prav zategadelj ne bomo nikoli tega prava za-

vrgli, ne si ga zavreči dovolili. Za to naše starodavno pravo, za doslej imajoče pravice, se moramo potegovati brezobzirno in brez vsakega pomišljaja, brez odnehanja in odlašanja, da ga zadobimo nazaj toliko mi tržaški Slovenci, katerim je zabranjeno slovensko peti, slovensko moliti in slovensko pridigati, kolikor bra-tje Hrvatje po Istri in morda tudi po Dalmaciji, katerim hočejo zamenjati slovansko bogoslužje z latinsko liturgijo.

Potezanje od naše strani za naše pravo, ni nikaka kaprica, marveč je le poštena zahteva za povrnitev onega, kar je bilo že naše in ki je ravno ono sredstvo, ki naše ljudstvo še tesno druží v slovenstvu!

IVKA VASILJEVA:

UTRINEK.

Zasvetil je mesec, razlil svoj čarokrasni soj po vsej poljani, srebril v gladini jezera in trepetal v vzduhu hladnega poletnega večera. Sedela sta ob parobku gozda, na mehkiem baršunu zelenega mahu.

Gorelo je nebo nad njima, brezštevila živih očesc je trepetalo, kakor v strahu na firmamentu. Tam daleč nekje; za gozdom, je utrnila zvezda, začrtala dolgo pramenasto progo ter se ožarila v mehkih valčkih mirnega in pokojnega jezera.

Joško je stegnil roko in pokazal v smeri utrinka. „Vidiš, tako je bilo z mojo srečo: ožarila se je, vzplamtele, utrnila in izginila!“

„Kolega, nikar tako tragično,“ se pošali njegov drug.

„Vidiš ta čar? — Glej, tam jezero, kako pokojno drhti v hladnem zefiru, kako vabi, da bi pohitel v njegovo naročje, se udal čilim valčkom v blaženem razkošju.“

„Ti ljubiš to poezijo, ta poletni čar?“ — „Ljubim in ne ljubim.“

Zazebe me v dušo, čutim grozo v svojem praznem srcu ob pogledu na to divno naravo. Nekaj nepozabnega neminljivega leži v njem; vse bi dal, ako bi se upokojil moj duh. — Srečal sem nekoč oči, oči polne sanj in čiste poezije. Vzljubil sem to vlago njenih oči, ta sij, ta južni blesk. — Bilo je o počitnicah. Prišla je v naš kraj s svojimi stariši in bratcem. Njen oče premožen meš-

čan, me je povabil k sebi oziroma sinu za vzgojitelja. Videl sem njo. Ni bila lepa. A kmalu sem spoznal to nežno dušico, čisto in nepokvarjeno. In ona, Alma, me je ljubila. Niso govorile besede, ali njene oči so me spremljale in srečevale povsodi. Vedel sem, da me ljubi, a jaz sem se igral z njeno čisto in mlado ljubeznijo. Dnevi v bajni naravi, v njeni družbi in v gostoljubni hiši. — Posloviti sem se moral od cenjene obitelji, od nje; hotel sem se pa izogniti njenim očem, izogniti vprašajočemu pogledu. In odšel sem brez pozdrava od nje. Hladno jesensko jutro je bilo, ko sem odkorakal po gozdni aleji. A, glej! Nenadoma začujem za seboj korake. Ozrem se in presenečen obstojim. Vsa sveža in mladostna, pa drhteča v blesku jutranjih pramenov je prihitela Alma. „Alma, gospodična, Vi tu?“ zakličem skoro razburjeno. Sramežljivo je sklonila glavo a jaz? Jaz sem ji hladno stisnil roko, vso mrzlo in drhtečo ter z odtujenim Zbogom odhitel. Videl sem še, kako so ji zaplale oči v solzah v teški boli in vedel sem, da je drhteča obstala kot kaznovan otrok..

Sedaj in čestokrat ob spominu na njeno bol, na lepe dneve tam gori ob cerkvi vsi beli in blesteči v solncu, ob migljajoči gladini vrtnega ribnika, čutim, kako prazno je v mojem srcu, čutim, da sem varal in postopal brez vesti. Oh to me boli in me bo bolelo, ker sem pregnal svojo srečo ter prizadel, da je izginila tudi zanjo, ko zvezdni utrinek.

(Aleks. Manzoni).

Uskrsnuće.

(Vstajenje.)

On uskrsne! a! kako smrti
Pljen je otet teski smio,
Kako mračna vrata strti
Tko već njezin rob je bio,
Mrtav ležo? a sad da živi?
Kunem ti se, košto živi?
Jest na nebu Bog sam.

On uskrsne! svete glave
Ne pokriva vel mrtvački!
On uskrsne! strt od strave,
Ča od groba, dugovački
Na! odvaljen kam otpane!
Junačine poput p'jane
Gospodin ga odbaci sam!

Kako putnik, čim počine,
Izmed' puta, usred gozda,
Kad se zbudi s kose s kine
Listić suhi, što, odozda
Ležeć, lagan, tihi, s grane
Svrhu lebdeć, na njem stane
Da ni očitjet ga ne smje;

Tako mramor bez koristi
Si otrese s grobnih vrati,
Ustajući, Silni isti!
Kad se Duh u njega vrati
Oda puta dolje u tmine
Čistilišta, puna cvijela
I s' domogne sveta tijela,
Kažać: ustaj, evo me!

Tu si vijest svak govori
Med' preminulim Izraela:
«Gospod, zatvor nam rastvori!
«Gospod, Duh Emanuela!
— Al od njih svak kô da spava,
Tako usne ih duga strava —
«Svi ustan'te! došo je Spas!»

Tko li u carstvo vječnog cara
Paklenoga ikad podje?
Tko gluh pakô kad pohara?
Al', On! ipak, oči! dodje!
Koga uzdiše sva starina,
Pred kim trepi sam vražina!
On pobjedi i spasi nas!

Sad dožive oni sveci,
Koji već pričahu buduće,
Poput oca svojoj djeci
Obećanja ispred kuće,
Da se vrate u njih svjesti
Te postanu puni objesti
Jer se sjeti: «On je!» svak.

Agej kada, kad Izajije
Svemu svjetu nadovjesti
Da će kašnje ili prije
Sve se i spunit dobre vjesti.
Dneva, godin točnom broju
Danjel što u vjeku svoju
Vjerno vidje kao dan!

Suzne licem — zore svjetom
Mandaljena i sve žene
Jecom jecahu nad raspetom
To ih s gorom potres žêne,
Te se Sion sav uzlulja,
Sprdne straže te se rulja
Mrtva sruši nauznak!

To se mladić iznenada
Tu postavi svrhu kama:
Bljesak s obraza mu pada,
Pram ruhu mu snijeg je tama!
Rastuženoj, on otkáže,
Kâ ga upitat jedva smaže:
„On uskrsnt! nij' ga tu!”

Vele skinite ljubičaste,
Te nevesele žalne boje!
Zlato gizdavo prošaste
Nek rasplamsa sjaje svoje!
A, ti mi sniče! s oltara
Svim navještaj svjeć sred žara
Da voskrese doista Krst

Vap mi izvrisne kod oltara:
„Neba Kraljico! ti kliči!
Sina raduj se, višnjeg cara,
Tvoju utrobu što prodiči
I uskrsne kako reče.
Moli za me on prorече:
„Bit će uslišan tvoj vap!”

Danas sveti obred, braćo!
Samo veselja naznanja;
Danas svečanost je, svaćo!
Gozbom samo što odzvanja.
Niti majke danas štedu
Da iznesu svome čedu
Što najkitniju ima svit;

Niti bogataš stolu svomu
Dar otkinut krzmat neće;
I sva slast ubogom domu
Teć će puna svake sreće,
Kakve neda nijedna zlata
Koja širi rajska vrata
I navješta život nov!

Ča sa bukom, halabukom
Raspojásanih pojedina,
Kê se družu vazda s mukom!
Prava radost je jedina,
Koja potječe od roda
Nebeskoga, te predhoda
One jest, ku dat će raj!

Vi dusi u raj! vama
Danas Sunce i dan svjetne
Pravi na nebu ne nama,
Koje učini nesretne
Bludnja, grijeh, pad! A u Boga
Ko se uzda, Spasa svoga,
S Uskrsnulim će ustati!

R. Brnobić.

FRANJA KSAVERIJA:

Ko tiha noć...

Ko tiha noć na zemljo lega,
ko mrak pokriva hrib in plan,
ko stavec stadki san že sniva,
ko vsa priroda v snu počiva...
ko bleđi mesec ves okraj oblega
tedaj se v duši moji bol razvltje...
pekoča solza prek obraza lije...

*) Ta prevod nedsežnolepe Manzoničeve ode «La Rissurrezione» — ki ga je preskrbel na narodni grudi preganjani duhovink — tvori biser italijanskih pesni ter podaja najlepši primer religioznoega pesništva. S to, kakor z ostalimi cerkvenimi odami, se je hotel Alessandro Manzoni nekako opráščati zaradi lastnega verskega umikanja — v svoji mladosti se je namreč udovratno odrekal veri — pa jo je v zrelih letih začel z vso gorečnostjo opevati ter braniti tako, da je baš edino veri pripisoval praktične vrline in prednosti za srečno življenje, kar z jasno izrazitostjo dokazuje v romanu: I promessi sposi!

DROBTINE

BRIGIDA v Šmihelu:

O ročnih delih.

Četverokotnik a) Navdari tri zanjke! V drugi vrsti utakni v srednjo izmed omenjenih treh zanjke trikrat. V tretji in vsaki naslednji vrsti kačkaj ali pleti na enak način, to je: izsrednje zanjke naredi vedno tri zanjke. Tako ti nastane poljubno velik štirikotnik.

Četverokotnik b) Za prvo vrsto navdari štiri zanjke. Za drugo vrsto naredi v vsaki zanjki tri nove. Vse o-

stale vrste pleti pa tako, da v srednjo vsake najete zanjke narediš po tri zanjke. Tako ponavljaš tolikokrat, da je kvadrat dovolj velik.

Trikotnik. Poljubno število zračnih zanjke. Nato v vsako zanjko po eno nizkokačkano. Ob straneh se tolikokrat sname, da ostane nazadnje ena zanjka sama.

Pravokotni trikot: Poljubno število zračnih. V vsako napravi eno nizko in na eni strani snemaj po eno zanjko toliko časa, da ti kakor zgoraj omenjeno, ostane le ena zanjka.

določbi se je morala podvreči prodajalka vina, ki je prodajala vino prepoceni. Poslednje se nam bo dozdevalo čudno, pa morda je modri kralj smatral konkurenco med «birtinjami» za državni nevaren pojav.

Tri bistvene posebnosti Hamurabijevega kazenskega zakonika je mogoče jasno označiti. Prva temelji na osebni odgovornosti, kar nam jasno izraža naslednje:

«Ako kdorkoli uniči oko komu drugemu, njegovo lastno oko mora biti uničeno. Ako kdorkoli zlomi kost koga drugega, njegova lastna kost mora biti zlomljena. Ako kdorkoli izbije zob komu drugemu, njegov lasten zob mora biti izbit.»

Nadalje: vera v svetost prisege pred Bogom, kakor v hebrejskem zakoniku, in tudi popolna potreba pisanega dokaza v vseh legalnih zadevah, kakor se spodobi za narod pismoukov. Pravdna sodišča so zahtevala «zapečaten» dokument. Vsak agent je moral vzeti ali dati potrdilo za ves denar ali blago, ki mi je bilo zaupano; za obvezno blago je bilo treba napisati zadolžnico.

Interesantne so določbe, ki se tičejo kmetijstva. Tako so moderne kot bi bile spisane danes. Babilonci so morali obdelovati svoja polja. Kdor je bil nemaren v tem oziru, je moral plačati prav tako visoke davke kot tisti, ki je bil umen in priden gospodar. Ako je tožil nad pičlimi dohodki in prosil, da se mu davke odpiše, mu prošnja ni bila uslišana. Ako je kmetu nevihta uničila pridelek, je bil oproščen obresti od dolga, katerega je morda imel. Jako ostri so bili paragrafi, ki so se tikali namakanja ali osuševanja polj. Pri grajenju ali popravljanju državnih naprav je moral sodelovati vsak, kateremu so take naprave koristile. Vsaka nemarnost v tem oziru je bila kaznovana. Trgovinski zakoni so bili skrajno važni in kažejo visoko razvit sistem. Značilne so klavzule, ki se tičejo trgovskih zastopnikov ali potovalnih trgovcev (krošnjarjev).

«Ako mu tedaj, ko je na svoji trgovski poti, sovražnik povzroči izgubo blaga ali lastnine sploh, mora zastopnik (agent) priseči pri imenu Boga in verjelo se mu bo in oproščen bo. Ako trgovec daje blago agentu, da trži z njim, mora agent napisati zadolžnico in jo dati trgovcu. Za denar, katerega je izročil trgovcu, mora agent zahtevati zapečaten potrdilo.»

Ako je agent trdil, da je oddal trgovcu denar za prejeta ali zaupano in prodano blago, ni pa imel tozadavnega potrdila, je bila njegova trditev neupoštevana. V slučaju nesporazuma je moral eden ali drugi predložiti sodišču vse dokumente in

FRANCE MAGAJNA:

ZAKONIK KRALJA HAMURABIJA.

V perzijskem mestu Susa so pred nekoliko leti odkrili zakonik babilonskega kralja Hamurabija. Ta «spis» je izredne važnosti za one, ki se zanimajo za arhaologijo. Ta prastari rekord je resnično interesanten tudi za nežni spol. Saj vsebuje klavzule — ostre in mile — ki se direktno tičejo babilonskih boljnih polovic. Staro dejstvo je, da so moški v svoji neadkriljivi nečimurnosti vedno krivični napram ženskemu spolu. To velja prav tako za današnje takozvane civilizirane narode, kakor za neštete rodove na otokih Oceanije, kakor za ameriške Indijance, kakor za narode in plemena Azije, Afrike ali Avstralije in kakor je veljalo za stare Feničane, Filistejce in BaBilonce, katerih ni več. Saj nam ni treba drugega kot svetopisemske zgodovine, tičočee se «izvoljenega» hebrejskega ljudstva, pa že vidimo, kako so bili že ti vzorni «ljubljenici» Jehove krivični napram svojemu ženstvu. Nesrečne grešnice, katere so zasačili v grehu, so pribijali k durim za uhlje ali so jih kamenjali žive, dočim so možje a la Abraham, Lot, David, Salomon etc. ostali že za naprej vzori moške kreposti.

Zakonik kralja Hamurabija je bil odkrit nekoliko let pred zadnjo veliko vojno. Baš kdaj so ga našli ne vem, vem pa, da je bil povsem odkrit v mesecu januarju, 1902. «Spis» je star nad štirinatisoč let, sodi se namreč, da ga je kralj Hamurabi uveljavil 2200 let pred Kristusom. Starejši je kot so zakoni Indijca Manu; tisoč let je bil prej v veljavi kot je Mojzes dal svojemu ljudstvu zakone, katere poznamo danes pod imenom «Mojzesove postave». Hamurabijev zakonik je vklesan v steber iz črnega diorita, ki je bil visok nad dva metra in pol in je stal v akropolisu mesta Susa. Na hrbtini strani je reliefna

podoba, ki predstavlja boga Bela, zakonodajalca, pred katerim stoji kralj, da sprejme zakone. Inskripcija, ki pokriva ta krasen monolit, je najdaljši babilonski «spis», kar so jih še kdaj odkrili. Originalno vsebuje okoli tritisoč vrst, ki so razdeljene v devetinštirideset kolon ali stopcev, tada prvih pet kolon je zbrusil kak elamitski kralj, najbrž Satruk Naktunt. Pisava je krasen tip arhaičnega skripta, neke vrste črni klinopis, kakoršnega so dolgo rabili kralji za kraljevske inskripcije. Zakonik je razdeljen v približno 280 klavzul in se začneja z besedami: «Zakon in pravica, ki sem jo uveljavil v deželi, katere človeški rod sem v teh dneh osrečil».

Zakonik začneja s čarovništvom in ga veže z verskim zakonikom, vseskozi nam pa pokazuje skrben in sistematičen red. Dotika se vseh stopinj družabnega in domačega življenja, končuje pa z mezdnostvo za vse vrste delavce, všteti tu najnižje cenjene in najnižje plačane. Hamurabijevi zakoni proti čarovništvu nam pokazujejo določanje — krivde ali nedolžnosti — z vodo, kajti en paragraf se glasi približno sledeče:

«Ako nekdo začara in se ne opraviči, mora on, ki je začaran, iti v sveto reko (Eufrates) in ve sveto reko mora skočiti. Ako ga sveta reka drži (putopi), tedaj sme on, ki ga je začaral, vzeti njegovo hišo. Če ga pa sveta reka ne sprejme in je varen in tako nedolžen, tedaj oni, ki ga je začaral, izgubi svoje življenje in svojo hišo.»

Kakor se vidi, ni bilo posebno varno koga začarati v tistih dneh.

Na enak način je morala dokazati svojo nedolžnost tudi žena, ki je bila obtožena nezvestobe ali zapravljalivosti in isti

privesti vse priče. Med trgovinskimi klavzulami jih je več, ki so zanimive. Zlasti je zanimivo dejstvo, da tedaj ni bilo moških prodajalcev vina nego so to obrt imele v zakupu ženske. Tako pravi ena klavzula:

«Ako se v hiši vinske prodajalke zbirajo uporne osebe in jih ona ne prime in odda v roke oblasti, mora biti ona usmrčena.»

Kakor vidimo, ni bilo tedaj posebno varno zabavljati pod uplivom vinskih duhov proti vladi.

Kurjozna je tudi naslednja določba, ki sliči nekoliko hebrejskemu nazaritskemu zakonu: «Žena, ki stanuje v samostanu, ne sme odpreti vinske točilnice niti ne sme posetiti takega lokala. Ako prekrši to zapoved bo obsojena na smrt na grmadi.»

Najzanimivejše so pa določbe, ki se tičejo domačega in družabnega življenja. Dva tisoč in dvesto let pred Kristusovim časom so imele ženske v takozvani paganski deželi več legalne protekcije in višjo stopnjo v socialnem življenju, kakor jo pa imajo ponekod danes. Evo dokaza v naslednji klavzuli:

«Osebi, ki povzroči, da se na redovnico ali zakonsko ženo drugega kaže s prstom zaničevanja, se v kazen vžge sramotno znamenje na čelu.»

Da se reši škandala je imela ženska pravico zahtevati «vodno sodbo», to je, da sme skočiti v sveto reko. Če je nedolžna,

splava na breg, če je pa kriva, jo voda potegne vase.

Ločitev zakona je bila pri Babiloncih kaj lahka stvar. Mož se je lahko razporočil, če mu žena ni rodila otroka. Ako se je mož ločil od žene, ne da bi navedel tehten vzrok, ji je moral plačevati vžitek in skrbeti za njene otroke. Vrhtega je bila ona deležna do dela njegovega premoženja v isti meri kot njegov sin. Ona se je potem lahko poročila z drugim. Žena je tudi lahko dobila dovoljenje za ločitev zakona, toda morala je zato navesti vzroke, ki jo k temu silijo. Tako čitamo:

«Ako žena moža, ki živi v hiši tega moža, sklene, da ga zapusti zaradi svoje neumnosti, in je trošila njegovo lastnino ter obubožala njegovo hišo, mora biti pozvana na odgovor. Ako reče njen mož: «Naj gre!», tedaj naj gre, toda od njega ne dobi ničesar.»

Vidimo, da je tudi tedaj imel mož večje pravice nego žena. Ista klavzula pravi nadalje, da je treba ženo, ki se hoče brez pravega vzroka ločiti od moža, utopiti v vodi, če tako zahteva njen neprizanesljivi mož. Bolj prijazen ton zavzema zakon, ko govori o bolni ženi:

«Ako je mož vzel in poročil ženo in je ona zbolela, sme on vzeti drugo ženo, toda bolne žene se ne sme znebiti. V njegovi hiši mora prebivati in on jo mora vzdrževati.»

Zakon, tičoč se zopetne možitve vdov, je modern in bi lahko veljal tudi danes:

«Ako je vdova, katere otroci so še mladi, skleneila vstopiti (kot zakonska žena) v hišo drugega brez dovoljenja sodnika, ne sme vstopiti. Če vstopi v hišo drugega, mora sodnik poizvedovati o vsem, kar se tiče hiše njenega prejšnjega moža. (Pod imenom «hiša» je treba razumeti vso posest) Hišo bivšega moža izroči sodnik vdovi njenemu bodočemu možu v oskrbo in od njiju mora dobiti dolžno pismo. Hišo smeta rabiti, toda ne smeta prodati njenega pohištva za denar. Kdor bi kupil kak del pohištva od otrok vdove, izgubi svoj denar in pohištvo mora povrniti.»

To so bistvene posebnosti zakonika babilonskega kralja Hamurabija. Ob zaključku se Hamurabi naziva «kralj pravičnosti», kakor je storil tudi njegov sodobnik Melhizedek iz Jeruzalema. V zadnjih vrstah poziva vse svoje naslednike, ki bodo vladali babilonskemu cesarstvu, da vladajo po tem zakoniku.

Babilonsko cesarstvo je razpadlo in razpadla je od tedaj še dolga vrsta drugih cesarstev in kraljestev, a ta kameniti dokument nam priča, da se človek v tako dolgem poteku časa ni veliko izpremenil. Od tedaj do danes je človeštvo padalo in se dvigalo, in danes ne stoji mnogo višje kot je stalo tedaj.

Konec.

PETRIČEVA :

TOINONO O RUSIJI.

„Pravda“ 11. nov. 1919 je poročala:

Karenska komisija je postrelila 20 kmetov, katerih nedolžnost se je pa pozneje izkazala.

Tisti čas je dal vojaški komisar v Bjeliji, v Pohiolsku, Zubanov Bijelsky, postreliti 27 kmetov in bičali skoro polovico prebivalstva.

Tudi premoga je mnogo manj, namesto da bi se bil podvojil ali potrojil. Zato si vničuje Rus prekrasne gozde.

O delu.

Delo, ki ga izvršuje pol milijona delavcev, bi zamoglo izvršiti samo 50.000 ljudi.

Delavci morajo pomalem razumeti, da se je treba povrniti k staremu sistemu discipline. Sistemi postajajo, prej nego socialistični in prej nego komunistični skoro militaristični.

Vzroki nezadovoljnosti so pa tudi različni, med temi dejstvo, da izvršujejo mladoletni isto delo kakor odrasli; da se večkrat ne ravna po predpisanih tarifah; da se gre preko delovnega urnika ubogega delavca.

V pridelkih prestaja Rusija najhujšo krizo, kajti daziravno Rusija razpolaga z vsem, kar rabi obrt, je bilo vendar 1918. do 1920. tretjina železniških vozov brez dela.

Razen soljo, premogom ter z nafto si je nova država prav malo izkoristila bogate rudnike. Kovinska industrija producira komaj 15% od tega, kar je producirala pred vojno.

Da bi vsaj nekoliko gorja olajšal, je prišel Trocky do sklepa, da bi delo militarizirali. Ideja se je izkazala neuporabljiva: vojaski delavec je delal petkrat manj od svobodnega delavca.

Država preskrbi kruha, sladkorja, soli in tobaka, ne pa masla in dovolj masti. Delavec mora po 8 ali 10 urah izvošenega dela na deželo ter večkrat zastoj, da poišče potrebnih živil.

Kilometre daleč po nekoliko krompirja, ržene moke in to v nevarnosti, da mu agentje ne zaplenijo, češ, svobodna trgovina je prepovedana; take zaplembe se vrše v presledkih.

Organizacija za aprovizacijo ne daje računov in ne statistik. Tako n. pr. aprov. org. v Moskvi ne ve, koliko skladišč je od mestne uprave in koliko blaga ima na razpolago. Tako je segnilih v Petrogradu 50.000 pudov rib, 50% od konserv in 45% od maščob. Med transportom je bilo ukradenih 30-50% blaga.

V Moskvi so razdeljevali po 40 dkg. kruha za 2-4 dni.

V ruskem sodstvn vlada grozen terorizem. Izredne komisije smejo aretirali, izpuščali izpuščali izganjali v prognanstvo; poljubno vabiti pred sodišče ali ne, smejo oprostiti ali postreliti, kakor jim drago.

Uradna glasila jan. 1921 pišejo o članik komisij:

Izvršili so neštivilno zločinov, zaplenili blago in je odnesli, pobirali davke in jih spraviili v svoje žepe, prav kakor agentje carjeve policije.

V Krutogorsku so postrehli nedolzne ter jih okradli

V okraju Hvalinska je Grovsky, predsednik komisije izvršil celo vrsto tatvin.

„Večernje Izvestje“ 23. avg. 1921. piše: Neorganiziranost v poštni upravi je dosegla skrajnost. Delo se dopolnjuje v 3 urah dnevno. Kontrole manjka. Uradniki ne poznajo discipline.

(„Pravda“ 11. febr. 1922.). Delo gre počasi od sok. Komisar Lipeck je naročil uradniku, da nakupi 9 pudov zabljev. To naročilo je moralo obhoditi 20 pisalnih

miz, prejeti 5 navodil in 13 podpisov (radi katerih je čakalo 2 dni, da jih je našlo) „Izvestje“ 29. nov. 1922.

Kdaj bo zasijal žasek pravega socializma — želimo si ga — kdaj bodo vojakom odvzete prednosti?

Sklep.

Rusija ni socialistična, ona je dežela, ki je socializmu najbolj oddaljena. Ta sodba je v nas dozorela na dolgih potovanjih naše misije z Rusiji.

Naše mnenje je, da je iluzija, ki jo je gojila Rusija zelo velika, da se socializem ne more udejsviti s silo in preko joka in trpljenja narodovega, ker je socializem problem človeške sreče in moralne vzvišenosti, ki se mora doseči samo z vzgojo narodov in je v njihov dušni in telesni dobrobil.

Zato, o Rusija, namesto da narekuješ postave in dogme, rajše sprejemaj iz šole izkustva, ki so ga narodi že pridobili.

Odgovori na vprašanja.

Gdč. Kete. Kako bi se slovenski reklo «trikolora»? «Trobojnica» vendar! Pa nikar ne mislite, da Vas smatram nevednim, uverjena sem, da so Vas pač zmedli neki naši časopisi, ki so v zadnjem času začeli pisati o trikorlori», kakor, da bi ne imeli že dovolj internacijonalk...

Mama. Dánica je eno izmed lepih narodnih jugoslovanskih imen, ki se težko prevajajo v italijanščino. Ako pa hočete Vi, kakor pravite — le za neki slučaj — imeti pripravljen prevod, ni treba drugega, ko da raztolmačite krtsno ime svoje dekllice tako: Dánica pomeni Danica (jutranja zvezda). Zvezda je v italijanščini Stella. Italijanke z imenom Stella pa praznujejo svoj god na praznik Marije - materebožje. Ergo je Danica — Marija! — Ob tolmačenju krstnih imen in priimkov ne kažite nikdar zadrege. Vidite! Nekoč je nek Italijan debatiral z menoj, češ, kako da so naši priimki italijanskega ali tujega izvora in nato poslovenjeni. Ko sem mu dokazilno ugovarjala, da so ti slučajji le pri njih, sem ga vprašala, naj mi le imenuje priimke naših, ki bi po njegovem mnenju ne bili slovenskega izvora. Pa je začel n. pr. Rybar, Abram, Ferluga, Ferfolja, ti trije zadnji priimki da so italijanski. Jaz sem pa zavrnila: Vi se debelo motite! «Rybar» n. pr. ni slovenska, je pa češka beseda, torej slovanska in ne znači drugega, ko ribarja, prodajalca rib. «Ferluga», ki se mora pravilno izrekat *frluga*, pomeni lasni koderček, kajti frliti, frligniti in frlugati pomeni kodrati lase in frljava, sfrlugana ali sfrligana glava.

ni drugega, ko kodrasta glava! «Abram» je samo izkrajšano ime za Abraham, ime torej, ki ga Italijani imenujejo Abramo. «Ferfolja» je tudi slovenska beseda, ki nadomestuje izraze: vetrnjak, lehkoživec, nagel človek, hitrec, lehkomišljenec. -- Ko sem mu vse to povedala, se je Lah smejaje namuznil, misleč, da me prav gotovo dobi v past, pa mi reje: «Kaj pa «Wilfan», ki že s svojim dvojnimi «v» izdaja, da je Nemeč?» Na to njegovo izjavo sem se jaz samo tako na dolgo zasmejala, da je bil tudi moj pomislek daljši, naposled pa sem mu odgovorila: Dvojni «v» imajo tudi Poljaki, ki kakor veste so Slovani, a beseda «Wilfan» v poljščini je z «licentio poetico» nadomestek za angeljčka, kakor je n. pr. v italijanščini beseda «pargolo» nadomestek za angelja. In tako sem Lahu zaprla usta ter mu dovolila, da je mogel izustiti le: A così?

Sic Edì. Pravilno je «pesem» in «pesen»! Pesem, pesmica je v italijanščini la canzone, canzonetta; pesen, pesnitev pa je la poesia, il poema.

V. M. v B. Morda prihodnjič! —

Solkanec. Vaši zelji sem ustragla še pred prejemom Vašega pisma; pomoto sem si takoj raztolmačila. Hvala!

Ksaverija. Upam, da prejmete danes zaželjeni izvod; pošiljam Vam ga vdrugič. Zdravi! Napišite zopet kaj! —

Učiteljica. Drugo izdajo mojega «Otroškega odra» ima Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6. Ker ste blizu Gorice, popražajte v tamošnjih knjigarnah.

Nezgoda. Pišite po ono na naslov: Dr. A. S. Parcher, Milano 4, Via Passerella 3. (Cura scientifica esterna e portentosa).

Dijakinja. Vem, da obstaja tak leksikon, ali avtorja Vam, žal, neznam navesti.

Anastazija. Pravilno je zakonska soba in ne poročna, saj v taki sobi prebivajo zakonci iz pravega pobilagoslovljenega zakona, kakor oni iz takozvanega divjega, ki nikakor niso poročeni.

Divačanka. Pravilno je cesarsko meso in ne cesarjevo. Le s prvim igrazom povdarjamo, da je ono meso fino, ukusno in najslastnejše, da se jè predloži lahko na vsako cesarsko mizo. Ako bi pa rekli cesarjevo meso, bi s tem označili mene, ki jè sam cesar kupil ali pa kos njegovega telesnega mesa.

Nekaterim. Odgovore za leksikon, dlake na ženskih rokah, najboljše toplice in nekaj dragih, mi je tiskarna — žal — izgubila.

Franja Ksaverija. Hvala! Uporabim čimpreje. Zaželjeno stev. sem vam poslala že dvekrat. Upam, da jo prejmete s pričujočo! Zdravi!

Ignac. Kje da se nahaja največ dragocenih kamenov? Niste se dovolj točno izrazili, če mislite pri tem katero mesto jih ima največ na prodaj ali v kateri pokrajini se jih največ nabavi. Najbrže hočete znati to poslednje. Torej: Največ dragocenih kamenov proizvaja Brazilija, pužna Afrika vzhodna Azija, Ceylon in Ural. Največi uvoz draguljco pa imajo (vsaj pred vojno je bilo tako) Anglija in Grmanija.

Dr. ANTON GRUSOVIN

GORICA

Piazza Vittoria 20

ordinira za kožne in venerične bolezni od 9-11, 3-5
Ob nedeljah in praznikih le od 9-11 ure.

Izšlo je III. izdanje
Italijansko slov.
slovnice

(Marica Gregoričeva-Stepančič)

Knjiga je namenjena Italijanom.
STANE 8.50 LIR.

Med Slovenci je knjiga dober pripomoček onim učiteljem, ki želijo s popolno dovršenostjo in z lahko metodo naučiti Lahe našo govorico.

Na prodaj je v vseh ital. knjigarnah in pri upravi Jadranke.

Izšla je II. izdaja
Slov. italijanske
slovnice

(Marica Stepančičeva Gregorič)

Knjiga služi Slovincem, ki se hočejo dovršeno izpopolniti v italijanščini. V Trstu je na prodaj v knjigarni Štoka, v knjigarni Cappelli in pri upravi Jadranke.

STANE 8 LIR.

: ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE :

ADOLF KOLL

==== **GORICA** ====

Korso Viktor Em. III. št. 11

==== **I. nadstp.** ====

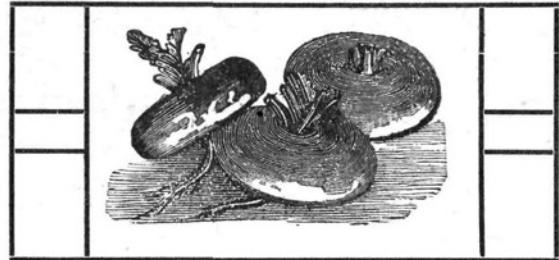
Posluje od 9. do 12. dopoldne

in „ 2. „ 5. popoldne

SEVER & COMP. - TRST

— ulica Machiavelli šte. 13 —

telef. 22-59

Prodaja vsa vrtna, travniška in cvetlična semena, z vsemi garancijami ter po konkurenčnih cenah. — Na željo pošilja cenik za l. 1923 brezplačno. Direktni uvoz.

Jadranska Banka

sprejema vloge na hranilne knjižice,
žiro in druge vloge pod
najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst**, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji
v tu- in inozemstvu.

**Na novo otvorjena zaloga
pohištva**

kakor spalne sobe, vsakovrstne blazine ter kuhinjska oprava, vse po najnižjih cenah. Priporoča se za obilen obisk

Ivan Zupančič - Gorica

(na Starem trgu) Piazza S. Antonio št. 8-9

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana šte. 1.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v TRSTU (vogal Valdirivo 28 — Ottobre 11)

Izvršuje vse bančne posle. Kupuje in prodaja razne valute. Izvršuje nakazila SHS kron v Jugosl. Sprejema SHS krome na obrestovanje po dogovoru. Vloge na knjižice v Lirah obrestuje po

3³/₄% netto. Vloge na tekoče račune obrestuje po **4¹/₂%**

Glavni sedež banke LJUBLJANA

PODRUŽNICE: Gorica, Maribor, Celje, Kranj, Ptuj, Brežice, Novisad, Saraj., Split, Metković. - Delniška glavnica in rezerve: SHS Din. 37 500.000

Urduje od 9—12¹/₂ in od 14¹/₂—16.

Zaloga pohištva

ANTON BREŠČAK

GORICA - Via Carducci št. 14
(prej Gosposka ulica)

